

Аутор приказа: Проф. др Срђан МИЛАШИНОВИЋ
Редовни члан Матице српске

ДОИ: 10.5937/bezbednost2601166M

Проф. др Драган Живаљевић

Радикализација друштва и тероризам

Академија за националну безбедност и Јавно предузеће

„Службени гласник“, Београд, 2022.

Национална безбедност и хоризонти радикализма и екстремизма: теоријска утемељеност и практичне импликације

У времену убрзаних глобалних промена, дубоких социјалних флукуација и трансформација безбедносних парадигми, појава монографије *Радикализација друштва и тероризам* професора Драгана Живаљевића представља изузетно значајан научни и друштвени догађај. Реч је о делу које се својом концепцијом, методолошком дисциплином и аналитичком продубљеношћу издваја у савременој националној литератури из области студија безбедности. Иако ненаметљиво представљена јавности, ова књига је временом потврдила свој научни кредибилитет и референтни статус, како у академским круговима, тако и у стручној пракси.

Монографија тематизује један од најделикатнијих и најсложенијих феномена савременог друштва – процес радикализације – сагледан у ширем оквиру екстремизма и тероризма као његових могућих исходишта. Аутор радикализацију не посматра редуccionистички, нити је своди на једнодимензионални узрок, већ је анализира као вишеслојан и динамичан процес условљен истовременим деловањем социјалних, економских, културних, политичких и психолошких фактора. Управо у том интегративном приступу огледају се научна зрелост и теоријска компетентност аутора.

Живаљевић убедљиво показује да савремене друштвене кризе – продубљивање економских неједнакости, осећај социјалне искључености, институционална ерозија поверења, глобализацијски притисци, миграције, демографске промене и регионални сукоби – ст-

варају амбијент у којем се радикалне идеје лакше артикулишу и шире. Радикализација се, у том контексту, појављује као својеврсни одговор појединаца и група на доживљену неправду, маргинализацију или вредносну дезоријентацију. Посебно је значајно што аутор наглашава да радикализација није нужно синоним за тероризам, али да у одређеним околностима може еволуирати у насилни екстремизам, чиме постаје директна претња националној и међународној безбедности.

Теоријски оквир монографије изграђен је на пажљиво разрађеној појмовној апаратури. Аутор прецизно разликује радикализам, екстремизам, популизам и тероризам, указујући на њихове додирне тачке, али и на суштинске разлике. Оваква термилошка прецизност омогућава аналитичку јасноћу и спречава поједностављивања која су честа у јавном дискурсу. Посебно вреди истаћи да се Живаљевић не задржава само на дескрипцији појмова, већ их контекстуализује у савременим политичким и безбедносним токовима, пружајући читаоцу могућност да разуме њихову динамику и међусобне односе.

Структурно, монографија је организована у седам тематски повезаних целина које прате логичку линију од појмовног одређења и етиолошких фактора, преко друштвеног контекста и групне динамике, до улоге медија и институционалног одговора на радикализацију. Оваква организација текста омогућава систематичан увид у проблематику и постепено продубљивање анализе. Методолошки приступ је конзистентан, заснован на комбинацији теоријске анализе, компаративног приступа и емпиријских података, што делу даје научну уверљивост и релевантност.

Посебан допринос монографије огледа се у анализи радикализације младих. Аутор са изузетном осетљивошћу приступа питању социјализације у дигиталном добу, указујући на то да су савремене комуникационе технологије трансформисале класичне моделе индоктринације и групне мобилизације. Интернет платформе и друштвене мреже постају простори у којима се формирају нови идентитети, учвршћују вредносни ставови и граде виртуелне заједнице засноване на идеолошкој хомогености. У таквом амбијенту, манипулативни наративи и радикални садржаји могу деловати снажно и дугорочно, нарочито на младе који су у фази трагања за идентитетом и припадањем.

Живаљевић посебно наглашава улогу образовања као кључног механизма превенције радикализације. Он прави јасну дистинкцију између индоктринације и образовања, указујући да је квалитетан об-

разовни систем темељ развоја критичког мишљења, вредносне стабилности и друштвене одговорности. Образовање, у том смислу, није само инструмент преноса знања, већ и важан фактор изградње отпорности на екстремистичке утицаје.

Емпиријска утемељеност дела представља његову посебну вредност. Аутор своје хипотезе и закључке поткрепљује статистичким показатељима, релевантним истраживањима и студијама случаја, избегавајући идеолошку пристрасност и нормативну једностраност. Оваква методолошка строгост доприноси објективности анализе и омогућава да монографија буде корисна како научној, тако и стручној јавности.

У анализи улоге медија, Живаљевић указује на сложен однос између медијског извештавања и процеса радикализације. Савремени медијски амбијент, обележен сензационализмом и трком за пажњом публике, може ненамерно допринети нормализацији екстремистичких наратива. Стога аутор аргументовано заступа потребу за одговорном медијском политиком и координисаним деловањем институција у кризним ситуацијама. Његови ставови о примарној превенцији и системском приступу безбедности имају снажну практичну димензију и представљају значајан допринос развоју националних стратегија у овој области.

Научни значај монографије огледа се у томе што она пружа свеобухватан теоријски оквир за разумевање радикализације као процеса, али истовремено нуди и конкретне смернице за деловање. Синтеза теорије и праксе, аналитичка прецизност и концептуална јасноћа позиционирају ово дело као референтну литературу у области студија безбедности. Статус *монографије од националног значаја*, који му је доделило надлежно министарство, представља логичну последицу његовог квалитета и доприноса.

Монографија *Радикализација друштва и тероризам* превазилази оквире уџбеничког штива и постаје својеврсни научни оријентир у разумевању савремених безбедносних изазова. Њена вредност није само у теоријској разради проблема, већ и у подстицају на даља истраживања, академске расправе и институционалне реформе. Управо у томе лежи њена трајна научна и друштвена релевантност.

На крају, треба истаћи и професионални допринос издавача – „Службеног гласника“ – који је својом уредничком и графичком опремљеношћу додатно афирмисао значај овог издања. Квалитетна

продукција прати и допуњује научну вредност текста, доприносећи његовој доступности и дугорочној употребљивости.

Ово дело представља пример академске одговорности, научне озбиљности и друштвене ангажованости. У времену изазова и неизвесности, монографија професора Живаљевића нуди стабилан аналитички ослонац и драгоцен допринос разумевању и превенцији једног од најсложенијих феномена савременог доба.